

Załącznik do Uchwały Nr 3/1/2020
Rady Nadzorczej PBS w Sokołowie Podlaskim
z dnia 17 lipca 2020r.

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 34/1/2020
Zarządu PBS w Sokołowie Podlaskim
z dnia 10 lipca 2020r.

**Regulamin kontroli wewnętrznej
Powiatowego Banku Spółdzielczego w Sokołowie Podlaskim**

Spis treści:

- Rozdział 1 Postanowienia ogólne**
- Rozdział 2 System kontroli wewnętrznej**
- I. Cele systemu kontroli wewnętrznej**
- II. Mechanizmy kontrolne**
- III. Nadzór organów Banku nad systemem kontroli**
- IV. Organizacja i zadania w ramach systemu kontroli wewnętrznej**
- V. Zapewnienie niezależności i zasobów komórkom kontrolnym**
- Rozdział 3 Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej**
- Rozdział 4 Postanowienia końcowe**

Wykaz załączników :

- Załącznik nr 1 Instrukcja działania funkcji kontroli**
- Załącznik nr 2 Kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej**
- Załącznik nr 3 Kryteria klasyfikacji nieprawidłowości**
- Załącznik nr 4 Zakres raportowania dotyczącego kontroli wewnętrznej**
- Załącznik nr 5 Wzór matrycy funkcji kontroli**
- Załącznik nr 6 Zasady współpracy z audytem wewnętrznym SSOZ BPS**

Rozdział 1 Postanowienia ogólne

§ 1

1. Niniejszy Regulamin określa szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Powiatowym Banku Spółdzielczym w Sokołowie Podlaskim.
2. Regulamin stanowi wykonanie postanowień:
 - 1) ustawy Prawo bankowe z dnia 29.08.1997 r. ;
 - 2) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 06.03.2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 637) w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, zwane dalej Rozporządzeniem;
 - 3) Rekomendacji H, dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach, wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego w 2017 r.;
 - 4) Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych – wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

§ 2

Ilekróć w niniejszym Regulaminie użyte jest określenie:

- 1) **Audyt wewnętrzny** – realizowana na trzecim poziomie niezależna i obiektywna działalność doradcza i zapewniająca komórki audytu wewnętrznego SSOZ BPS;
- 2) **Audytór wewnętrzny** – pracownik komórki audytu wewnętrznego SSOZ BPS uczestniczący w procesie audytowym;
- 3) **Bank** – oznacza Powiatowy Bank Spółdzielczy w Sokołowie Podlaskim;
- 4) **Rada Nadzorcza** – oznacza Radę Nadzorczą Banku;
- 5) **Komitet audytu** – oznacza Komitet audytu powołany w Banku;
- 6) **Cele systemu kontroli wewnętrznej** – cztery cele ogólne, których osiągnięcie powinno być zapewniane przez system kontroli wewnętrznej, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (art. 9c ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe) oraz wyodrębnione w ich ramach cele szczegółowe;
- 7) **Kluczowy mechanizm kontrolny** – mechanizm kontrolny o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia danego celu systemu kontroli wewnętrznej w danym procesie, bez przestrzegania / stosowania którego może zaistnieć nieakceptowalne przez Bank ryzyko, że taki cel nie zostanie osiągnięty;
- 8) **Funkcja kontroli** – element systemu kontroli wewnętrznej, na który składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w banku, niezależnie monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli;
- 9) **Komórka ds. zgodności** - Stanowisko ds. zgodności;
- 10) **Komórka kontroli wewnętrznej** - Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej;
- 11) **Komórka audytu wewnętrznego** – należy przez to rozumieć komórkę organizacyjną w SSOZ BPS odpowiedzialną za audyt wewnętrzny;
- 12) **Linie obrony** – zorganizowanie w Banku systemu zarządzania ryzykiem zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej na trzech, niezależnych poziomach, o których mowa w §3 Rozporządzenia, na które składa się: **pierwsza linia obrony (inaczej pierwszy poziom)** obejmująca zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku, a także **druga linia obrony (inaczej drugi poziom)** - działalność komórki ds. zgodności,

- a także innych komórek drugiej linii obrony, np. odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem, rachunkowość, bezpieczeństwo, zapobieganie praniu brudnych pieniędzy, itp;
- 13) **Matryca funkcji kontroli** – opis powiązania celów systemu kontroli wewnętrznej z procesami istotnymi funkcjonującymi w banku oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych;
 - 14) **Mechanizm kontrolny** – wyróżnione w ramach funkcji kontroli, rozwiązanie lub działanie wykonywane i stosowane w ramach wszystkich trzech linii obrony, w tym zwłaszcza w ramach pierwszej linii obrony, mające za zadanie zapewnienie osiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej;
 - 15) **Mechanizm kontroli ryzyka** – wyróżnione w ramach systemu zarządzania ryzykiem, rozwiązanie lub działanie wykonywane i stosowane w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, mające na celu utrzymanie ryzyka na określonym poziomie (np. limity dopuszczalnej wielkości udzielanych kredytów, zasady oceny zdolności kredytowej, zabezpieczenie spłaty kredytu). Działanie mechanizmu kontroli ryzyka jest zapewniane poprzez stosowanie odpowiednio zaprojektowanych mechanizmów kontrolnych (np. rejestrowanie przekroczeń danego limitu, podział zadań w procesie oceny zdolności kredytowej, dokumentacja zabezpieczenia spłaty kredytu);
 - 16) **Monitorowanie pionowe** – niezależne monitorowanie przez wyższą (np. drugą linię obrony) poprzez weryfikację bieżącą lub testowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach niższej (np. pierwszej) linii obrony;
 - 17) **Monitorowanie poziome** – niezależne monitorowanie w ramach danej linii obrony (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych;
 - 18) **Nadzór** – odpowiedzialność za rezultat działania i możliwość bezpośredniego oddziaływania na nadzorowaną jednostkę/komórkę/proces, w tym przyjmowanie informacji sprawozdawczych dotyczących działalności jednostki/komórki/procesu, zapoznawanie się z wynikami działania, w tym ew. poziomem ryzyka, udzielanie pisemnych lub bezpośrednich konsultacji lub wiążących poleceń w szczególności co do zakresu i kierunków działania jednostki/komórki/procesu oraz efektywnego wykonywania zadań;
 - 19) **Proces** – zbiór wszelkich wzajemnie powiązanych ze sobą czynności wykonywanych przez jednostki, komórki, stanowiska organizacyjne Banku oraz jego podmioty zależne, których realizacja jest niezbędna do uzyskania określonego rezultatu (np. udzielenie kredytu, sprzedaż wierzytelności, zaksięgowanie transakcji określonego rodzaju, sporządzenie sprawozdania finansowego). W ramach procesów wykonywane są operacje, transakcje oraz inne czynności niezbędne do uzyskania określonego rezultatu;
 - 20) **Proces istotny** - proces identyfikowany jako kluczowy lub krytyczny zgodnie z Rekomendacją M KNF, w tym procesy w sposób istotny warunkujące realizację strategii biznesowej oraz strategii zarządzania ryzykiem, a także inne procesy, których realizacja wywiera znaczący wpływ na stopień realizacji strategii Banku, możliwość realizacji modelu biznesowego Banku, a także wynik finansowy i adekwatność kapitałową Banku, osiągnięcie celów strategii zarządzania ryzykiem, oraz przestrzeganie apetytu na ryzyko;
 - 21) **Ryzyko zaistnienia nieprawidłowości** – ryzyko wystąpienia działania lub zaniechania pracownika, komórki/jednostki organizacyjnej, które spowoduje naruszenie jednego lub wielu celów kontroli wewnętrznej;
 - 22) **Strona kontrolująca** – należy przez to rozumieć pracowników Banku przeprowadzających testy (kontrolę wewnętrzną następną);
 - 23) **Strona kontrolowana** - należy przez to rozumieć pracownika Banku kierującego jednostką kontrolowaną (w przypadku badanych komórek i/lub jednostek organizacyjnych);
 - 24) **System ochrony** - system ochrony, o którym mowa w ustawie z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających –

SSOZ BPS;

- 25) **System zarządzania, system kontroli wewnętrznej i system zarządzania ryzykiem** – pojęcia rozumiane zgodnie z art. 9, 9b i 9c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe;
- 26) **Testowanie** – porównywanie na wybranej próbie testowej stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych w odniesieniu do zakończonych czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w Banku lub poszczególnych etapów tych czynności. Testowanie, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (testowanie poziome w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (testowanie pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony);
- 27) **Weryfikacja bieżąca** – porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych, przed rozpoczęciem lub w trakcie trwających czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku. Weryfikacja bieżąca, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (weryfikacja bieżąca pozioma w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (weryfikacja bieżąca pionowa pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony);
- 28) **Zarząd** – Zarząd Banku.

Rozdział 2 System kontroli wewnętrznej

§ 3

1. W Banku funkcjonuje **system kontroli wewnętrznej**, który jest dostosowany do struktury organizacyjnej, wielkości i profilu ryzyka, w szczególności uwzględniając:
 - 1) stopień skomplikowania procesów funkcjonujących w Banku i w podmiotach zależnych,
 - 2) zasoby, którymi dysponuje Bank,
 - 3) ryzyko zaistnienia nieprawidłowości w zakresie poszczególnych procesów, w tym w szczególności w zakresie procesów istotnych,
 - 4) ocenę dotychczasowej adekwatności i skuteczności pierwszej, drugiej i trzeciej linii obrony.
2. System kontroli wewnętrznej powinien być zaprojektowany, wprowadzony, a jego działanie zapewniane w takim stopniu, aby osiągnąć adekwatność i skuteczność systemu m. in. w zakresie:
 - 1) prawidłowości procedur administracyjnych i księgowych, a także wiarygodnej sprawozdawczości finansowej oraz rzetelnego raportowania wewnętrznego i zewnętrznego,
 - 2) zgodność działania z przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzorczymi, a także regulacjami wewnętrznymi, w tym dotyczącymi zarządzania ryzykiem.
3. System kontroli wewnętrznej, w celu umożliwienia Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej właściwej realizacji obowiązków organów Banku, obejmuje raportowanie zgodnie z **Załącznikiem nr 4 do niniejszego Regulaminu**.

I. Cele systemu kontroli wewnętrznej

§ 4

Cele systemu kontroli wewnętrznej

1. System kontroli wewnętrznej w Banku funkcjonuje w sposób zapewniający osiągnięcie celów kontroli wewnętrznej, w tym: celów ogólnych oraz celów szczegółowych.
2. Cele ogólne systemu kontroli wewnętrznej określają podstawowe obszary, w jakich wymaga się prawidłowego funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, w tym zaprojektowania, wdrożenia i przestrzegania mechanizmów kontrolnych ograniczających ryzyko zaistnienia nieprawidłowości.
3. Cele ogólne systemu kontroli wewnętrznej, to zgodnie z przepisami ustawy – Prawo bankowe zapewnienie:
 - 1) skuteczności i efektywności działania Banku;
 - 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
 - 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku;
 - 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.
4. Bank spółdzielczy uczestniczący w systemie ochrony na podstawie Rekomendacji H KNF pkt. 9.1 nie jest zobowiązany do dokumentowania w matrycy funkcji kontroli celów szczegółowych systemu kontroli wewnętrznej.

§ 5

Wyodrębnienie procesów istotnych

1. Procesy wyodrębnione jako istotne wymagają zaprojektowania i wdrożenia kluczowych mechanizmów kontrolnych oraz udokumentowania powiązania tych kluczowych mechanizmów kontrolnych z celami systemu kontroli wewnętrznej w matrycy funkcji kontroli.
2. Bank dokonuje powiązania celów kontroli wewnętrznej z procesami uznanymi za istotne, w celu identyfikacji obszarów, w których może wystąpić ryzyko zaistnienia nieprawidłowości i wymagane będzie: zaprojektowanie, wdrożenie i przestrzeganie kluczowych mechanizmów kontrolnych.
3. Wyodrębnienia procesów uznanych za istotne, a także powiązania tych procesów z celami systemu kontroli wewnętrznej dokonuje **Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej** corocznie, a w razie potrzeby wynikającej z powołania nowych procesów lub zmiany ich statusu - na bieżąco.
4. Bank wyodrębnia procesy uznane za istotne wg następujących kryteriów:
 - 1) za procesy istotne Bank uznaje, zgodnie z zasadą proporcjonalności i „Wytycznymi” wydanymi przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS procesy wymienione we wzorcowej matrycy funkcji kontroli, wydanej przez SSOZ BPS, a także proces - przeciwdziałanie praniu brudnych pieniędzy.
 - 2) **Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej** weryfikuje corocznie lub w razie powołania nowych procesów – po ich powołaniu, w przypadku zmiany statusu na kluczowy lub krytyczny – po tej zmianie, listę procesów istotnych, w przypadku stwierdzenia wystąpienia nowych procesów istotnych spełniających definicję procesu istotnego - uzupełnia matrycę o nowe procesy.
5. **Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej** pozyskuje informacje o procesach z dokumentacji procesów prowadzonej przez Zespół ds. Ryzyk, a następnie dokonuje klasyfikacji zgodnie z ust. 2 i wykorzystuje pozyskaną informację dokumentowania funkcji kontroli w ramach prowadzenia matrycy funkcji kontroli.
6. Zarząd zatwierdza, w dokumentacji matrycy funkcji kontroli sporządzonej przez

Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej listę istotnych procesów wyodrębnionych przez Bank oraz ich powiązanie z celami systemu kontroli wewnętrznej.

II. Mechanizmy kontrolne

§ 6

Mechanizmy kontrolne

1. W celu zapewnienia osiągnięcia celów systemu kontroli wymienianych w § 4 Bank projektuje, wprowadza i zapewnia działanie mechanizmów kontrolnych we wszystkich procesach funkcjonujących w Banku.
2. Mechanizmy kontrolne pełnią rolę organizacyjnych lub technologicznych zabezpieczeń przed ryzykiem zaistnienia nieprawidłowości.
3. Mechanizmy kontrolne, w zależności od rodzaju mechanizmu, spełniają rolę:
 - 1) prewencyjną – poprzez zapobieganie nieprawidłowościom (np. poprzez ustalenie ścieżki autoryzacji w procesie odstępstw, wprowadzenie zasad kontroli dostępu),
 - 2) detekcyjną – poprzez wykrywanie nieprawidłowości (np. poprzez samokontrolę w odniesieniu do sporządzanej dokumentacji),
 - 3) korekcyjną – poprzez korektę nieprawidłowości (np. poprzez zapewnienie automatycznego korygowania błędów w systemach informatycznych, w odniesieniu do określonych pól wypełnianych przez pracowników Banku).
4. Rodzaje wprowadzanych mechanizmów kontrolnych powinny być dostosowywane do:
 - 1) określonych celów systemu kontroli wewnętrznej – tzn. adekwatnie do obszaru rezultatów, jakie ma zapewniać system kontroli wewnętrznej (np. odpowiednio do zarządzania ryzykiem, zarządzania efektywnością, zapewnianiem prawidłowości przestrzegania zasad rachunkowości, zapewnienia zgodności),
 - 2) stopnia złożoności procesu – większa złożoność procesu wymaga prawdopodobnie bardziej złożonych mechanizmów kontrolnych, np. wieloszczeblowego systemu decyzyjnego
 - 3) ryzyka zaistnienia nieprawidłowości – np. charakteru operacji w procesie, wielkości kwot operacji, stopnia manualnej realizacji operacji, groźby nadużycia, pomyłki, konfliktu interesów, itp
 - 4) posiadanych zasobów Banku – np. zasobów kadrowych i przeszkolenia pracowników, wyposażenia technicznego, itp.
5. Mechanizmy kontrolne wprowadzane w Banku (wszystkie, nie tylko kluczowe mechanizmy kontrolne) obejmują odpowiedni zbiór mechanizmów dopasowany do czynników wymienionych w ust. 4, obejmujący co najmniej:
 - 1) procedury;
 - 2) podział obowiązków;
 - 3) autoryzację, w szczególności autoryzacja operacji finansowych i gospodarczych;
 - 4) kontrolę dostępu;
 - 5) kontrolę fizyczną;
 - 6) proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym;
 - 7) inwentaryzację;
 - 8) dokumentowanie odstępstw;
 - 9) wskaźniki wydajności;
 - 10) szkolenia,
 - 11) samokontrolę.
6. Bank powinien wprowadzić w danym procesie wybrane z wykazu w ust. 5 mechanizmy kontrolne, w tym mechanizmy
 - 1) automatyczne (wbudowane w systemy informatyczne),

- 2) półautomatyczne
- 3) i manualne.
7. W miarę możliwości unikać stosowania wyłącznie manualnych mechanizmów kontrolnych w danym procesie.
8. W przypadku mechanizmów kontroli ryzyka (np. limit), mechanizmy kontrolne (np. procedura odnośnie przestrzegania limitu), powinny zapewniać, że mechanizmy kontroli ryzyka są przestrzegane.

§ 7

Projektowanie, wprowadzenie i zapewnienie działania mechanizmów kontrolnych

1. Mechanizmy kontrolne wprowadzane w Banku mają charakter:
 - 1) kluczowych mechanizmów kontrolnych, które muszą być wprowadzane w procesach istotnych,
 - 2) innych mechanizmów kontrolnych – które są stosowane we wszystkich procesach.
2. Kryteria, jakie są uwzględniane przy projektowaniu mechanizmów kontrolnych wdrażanych w procesach Banku, obejmują:
 - 1) dostosowanie projektowanego mechanizmu kontrolnego do zmian otoczenia rynkowego i regulacyjnego lub poziomu ryzyka – w tym przepisów prawnych i regulacyjnych lub profilu ryzyka Banku (rodzajów i nasilenia zagrożeń wpływających na ryzyko zaistnienia nieprawidłowości),
 - 2) stopień dostosowania projektowanego rodzaju mechanizmu kontrolnego do charakterystyki procesu, tzn. organizacji procesu, stopnia automatyzacji czynności, poziomu ryzyka zaistnienia nieprawidłowości,
 - 3) skuteczność danego rodzaju mechanizmu kontrolnego w przeszłości,
 - 4) możliwość niezależnego monitorowania danego mechanizmu kontrolnego – tzn. możliwość uzyskania tzw. dowodów kontroli, potwierdzających działanie danego mechanizmu.
3. Za nadzór nad projektowaniem, wprowadzeniem i zapewnieniem działania mechanizmów kontrolnych w procesach odpowiadają osoby lub komórki wskazane w ust. 5 – nazywane w dalszej treści **wiodącymi stanowiskami drugiej linii obrony**.
4. Właściciele procesów lub odpowiednie komórki organizacyjne pierwszej lub drugiej linii obrony mogą projektować lub modyfikować mechanizmy kontrolne stosowane w procesach (np. w treści sporządzanych projektów regulacji wewnętrznych), ale wdrożenie mechanizmów kontrolnych może być dokonane jedynie po dokonaniu weryfikacji projektów przez **wiodące stanowiska drugiej linii obrony** – dotyczy w szczególności regulacji wewnętrznych opisujących lub dokumentujących sposób realizacji danego procesu lub realizacji danego mechanizmu kontrolnego.
5. Treść projektów regulacji wewnętrznych opisujących lub dokumentujących wprowadzane mechanizmy kontrolne jest sporządzana lub co najmniej podlega udokumentowanej weryfikacji (weryfikacja bieżąca pionowa lub pozioma) przez następujące **wiodące stanowiska drugiej linii obrony**:

L.p.	Zakres mechanizmów kontrolnych	Nazwa komórki organizacyjnej
1.	Projektowane mechanizmy kontrolne w zakresie zapewniania osiągnięcia celu systemu kontroli wewnętrznej: skuteczność i efektywność działania Banku	Główny Księgowy
2.	Projektowane mechanizmy kontrolne w zakresie zapewnienia osiągnięcia celu systemu kontroli wewnętrznej: wiarygodność sprawozdawczości finansowej	Główny Księgowy

3.	Mechanizmy kontrolne w zakresie osiągnięcia celu systemu kontroli wewnętrznej: przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem, z wyjątkiem analizy kredytowej i procesów kredytowania	Zespół ds. ryzyk
4.	Mechanizmy kontrolne w zakresie osiągnięcia celu systemu kontroli wewnętrznej: przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem dotyczących analizy kredytowej i procesów kredytowania	Zespół ds. ryzyk
5.	Projektowane mechanizmy kontrolne w zakresie osiągnięcia celu systemu kontroli wewnętrznej: zgodność działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi	Stanowisko ds. zgodności

6. Projektując mechanizmy kontrolne należy zapewnić możliwość dokumentowania ich stosowania (zapewniać dowody kontroli) w sposób umożliwiający niezależne monitorowanie przestrzegania poszczególnych mechanizmów kontrolnych, badanie i ocenę ich adekwatności i skuteczności przez audyt wewnętrzny, przeprowadzanie badań przez biegłych rewidentów oraz dokonywanie czynności nadzorczych przez uprawnione do tego instytucje.
7. Do podstawowych sposobów dokumentowania stosowania mechanizmów kontrolnych powinny należeć w szczególności:
 - 1) podpisy na dokumentach,
 - 2) przechowywanie w systemie informatycznym potwierdzenia stosowania poszczególnych mechanizmów kontrolnych,
 - 3) raporty, w tym generowane przez system informatyczny.
8. Dokumentowania mechanizmów kontrolnych w sposób umożliwiający zidentyfikowanie komórki odpowiedzialnej za opracowanie projektu mechanizmu kontrolnego, jego zatwierdzenie oraz wdrożenie dokonuje się poprzez:
 - 1) sporządzanie odpowiednich projektów regulacji wewnętrznych – zawierających informację o autorze regulacji, zatwierdzającym, uchwalającym daną regulację wewnętrzną,
 - 2) przekazanie informacji do uzupełnienia lub aktualizacji matrycy funkcji kontroli po zatwierdzeniu regulacji wewnętrznej wprowadzającej lub zmieniającej mechanizmy kontroli.
9. Wprowadzenia mechanizmów kontrolnych dokonują, po zatwierdzeniu danej regulacji wewnętrznej wprowadzającej mechanizmy kontrolne przez Zarząd - jednostki i komórki organizacyjne zobowiązane do stosowania tych regulacji wewnętrznych.
10. Zapewnienie działania danego mechanizmu kontrolnego obejmuje reakcję na nieprawidłowości w zakresie realizacji danego mechanizmu – poprzez podjęcie odpowiednich działań naprawczych lub korygujących.
11. **Wiodące stanowiska drugiej linii obrony** obowiązane są systematycznie oceniać stopień przestrzegania mechanizmów kontrolnych, a także stopień dopasowania mechanizmów kontrolnych do poziomu ryzyka zaistnienia nieprawidłowości procesu i odpowiednio reagować na pojawiające się problemy braku adekwatności lub skuteczności mechanizmów kontrolnych, inicjując ich zmianę.
12. Zasady obowiązujące w Banku związane z postępowaniem w razie nieprawidłowości (zalecenia pokontrolne) są stosowane odpowiednio.

§ 8

Funkcja kontroli

1. System kontroli wewnętrznej zapewnia przestrzeganie mechanizmów kontrolnych poprzez wyodrębnienie funkcji kontroli, o której mowa w art. 9c ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo bankowe.
2. Funkcja kontroli ma za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku, obejmuje ona stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji.
3. Funkcja kontroli realizowana jest na pierwszym i drugim poziomie zarządzania (liniach obrony) wymienionym w § 13.
4. Na funkcję kontroli składają się:
 - 1) **mechanizmy kontrolne** - będące zabezpieczeniami organizacyjnymi lub technicznymi zapewniającymi realizację określonych celów systemu kontroli wewnętrznej w procesach Banku,
 - 2) niezależne **monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych**, w tym **wykrywanie nieprawidłowości**,
 - 3) **raportowanie** w ramach funkcji kontroli.
5. Stwierdzone w wyniku monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych **nieprawidłowości są kategoryzowane** zgodnie z **Załącznikiem nr 3** i przekazywane zależnie od kategorii nieprawidłowości na odpowiedni poziom decyzyjny, celem podjęcia działań naprawczych i korygujących.
6. Rodzaje **działań naprawczych i korygujących** obejmują w szczególności wydawanie zaleceń pokontrolnych na odpowiednim szczeblu organizacyjnym, obejmujących polecenie usunięcia nieprawidłowości lub zaprojektowanie nowych i aktualizacja dotychczasowych mechanizmów kontrolnych (np. zmiana procedury, modyfikacja poszczególnych procesów, szkolenia).
7. **Raportowanie** obejmuje przekazywanie wyników monitorowania na odpowiednie szczeble decyzyjne – zgodnie z **Załącznikiem nr 4**.

§ 9

Dokumentacja funkcji kontroli

1. Bank zapewnia dokumentację funkcji kontroli w szczególności poprzez:
 - 1) rejestrowanie każdej operacji, transakcji, produktu i usługi oraz opis systemu, procesu, struktury organizacyjnej,
 - 2) opis w formie matrycy funkcji kontroli – sporządzany w postaci tabelarycznej opis powiązania celów systemu kontroli wewnętrznej, z procesami w działalności Banku, które przez Bank zostały uznane za istotne oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych.
2. Dokumentowanie funkcji kontroli w formie matrycy funkcji kontroli, w tym pozyskiwanie niezbędnych informacji o celach systemu kontroli wewnętrznej i procesach istotnych oraz za aktualizację informacji w matrycy odpowiada **Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej**.
3. Matryca jest sporządzana zgodnie z wzorem zawartym w **Załączniku nr 5**, na podstawie informacji uzyskanych od:

Osoba	Zakres informacji
Zespół ds. ryzyk	<ol style="list-style-type: none"> 1) ustanowienia lub zmiany procesów 2) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w zakresie przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem, z wyjątkiem analizy kredytowej i procesów kredytowania, 3) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku
Zespół ds. ryzyk	<ol style="list-style-type: none"> 1) ustanowienie lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych dotyczących analizy kredytowej i procesów kredytowania 2) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku
Główny Księgowy	<ol style="list-style-type: none"> 1) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w zakresie zapewnienia wiarygodności sprawozdawczości finansowej 2) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w zakresie zapewnienia efektywności i skuteczności działania Banku 3) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku
Stanowisko ds. zgodności	<ol style="list-style-type: none"> 1) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w zakresie zapewniania zgodności 2) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku,

III. Nadzór organów Banku nad systemem kontroli

§ 10

1. Rada Nadzorcza i Zarząd Banku promują wysokie normy etyczne oraz znaczenie elementów systemu kontroli wewnętrznej wszystkim pracownikom Banku.
2. Wszyscy pracownicy Banku zapoznawani są z zasadami dotyczącymi systemu kontroli wewnętrznej obowiązującymi w Banku.

§ 11

Rada Nadzorcza

1. Do obowiązków Rady Nadzorczej należy nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej.
2. Rada Nadzorcza monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje uzyskane od komórki do spraw zgodności, audytu wewnętrznego.
3. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych, Rada Nadzorcza:
 - 1) nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - 2) zatwierdza politykę zgodności banku;
 - 3) najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank.
4. Rada Nadzorcza powołuje zgodnie z przepisami prawa „Komitet audytu”, któremu zleca bieżące monitorowanie systemu kontroli wewnętrznej, w tym monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego.
5. Szczegółowy tryb i zakres działania Komitetu audytu, określa Regulamin Komitetu audytu uchwalany przez Radę Nadzorczą.
6. Rada nadzorcza zatwierdza kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej ustanowione przez Zarząd.
7. Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności.

§ 12

Zarząd

1. Do obowiązków zarządu banku należy zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnianie we wszystkich jednostkach organizacyjnych, komórkach organizacyjnych, i stanowiskach organizacyjnych banku, funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej oraz zapewnienia niezależności komórek, o której mowa w § 18 oraz środki finansowe, o których mowa w § 19.
2. Zarząd banku zapewnia funkcjonowanie systemu kontroli wewnętrznej w podmiotach zależnych, o ile Bank je posiada.
3. Zarząd banku powinien ustanowić odpowiednie zasady projektowania, zatwierdzania i wdrażania mechanizmów kontrolnych we wszystkich procesach funkcjonujących w Banku, w tym określić rolę komórek odpowiedzialnych za opracowanie projektu mechanizmu kontrolnego, jego zatwierdzenie oraz wdrożenie.
4. Zarząd banku odpowiada za zapewnienie adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku.
5. Zarząd banku powinien ustanowić odpowiedni zakres i kryteria niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmującego weryfikację bieżącą i testowanie.
6. Zarząd banku powinien zapewnić funkcjonowanie w Banku matrycy funkcji kontroli wymienionej w § 9 oraz przypisać odpowiednie zadania związane z zapewnianiem jej funkcjonowania.
7. Zarząd banku powinien ustanowić zasady raportowania co najmniej o skuteczności kluczowych mechanizmów kontrolnych oraz o wynikach ich testowania pionowego
8. Zarząd banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników

Banku w ramach funkcji kontroli oraz współpracy z Komórką ds. zgodności, audytem wewnętrznym, a także dostępu pracownikom tych komórek do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych.

9. W przypadku wykrycia nieprawidłowości przez system kontroli wewnętrznej, Zarząd banku podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w tym określone środki naprawcze i dyscyplinujące.
10. Zarząd Banku określa rodzaje działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym określone środki naprawcze i dyscyplinujące. Do środków naprawczych należy wydawanie zaleceń pokontrolnych na odpowiednim szczeblu organizacyjnym, w szczególności obejmujących polecenie zaprojektowania nowych i aktualizacja dotychczasowych mechanizmów kontrolnych (np. zmiana procedury, modyfikacja poszczególnych procesów, szkolenia).
11. Zarząd banku powinien ustanowić kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, a następnie przedstawić je Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia.
12. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Zarząd Banku:
 - 1) odpowiada za efektywne zarządzanie w banku ryzykiem braku zgodności, rozumianym jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych;
 - 2) odpowiada za opracowanie polityki zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie Radzie Nadzorczej raportów w sprawie zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności;
 - 3) w przypadku wykrycia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności, Zarząd podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia tych nieprawidłowości, w tym środki naprawcze lub dyscyplinujące.
13. Zarząd banku, nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą o sposobie wypełnienia zadań, o których mowa w ust. 1, w tym ze szczególnym uwzględnieniem:
 - 1) adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnianiu osiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej,
 - 2) skali i charakteru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym podjętych środków naprawczych i dyscyplinujących
 - 3) zapewniania niezależności komórce do spraw zgodności,
 - 4) zapewniania odpowiednich zasobów kadrowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz koniecznych środków finansowych do systematycznego podnoszenia kwalifikacji, zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników komórki do spraw zgodności.

IV. Organizacja i zadania w ramach systemu kontroli wewnętrznej

§ 13

Organizacja systemu kontroli wewnętrznej

1. Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech, niezależnych poziomach (liniach obrony).
2. Podział komórek i jednostek organizacyjnych Banku na poszczególne poziomy (linie obrony) dokonany jest w **Regulaminie organizacyjnym Powiatowego Banku Spółdzielczego w Sokolowie Podlaskim**.
3. Działanie pierwszego poziomu (linii obrony) w ramach systemu kontroli wewnętrznej obejmuje:

- 1) stosowanie przez pracowników jednostek i komórek pierwszego poziomu (pierwszej linii obrony) odpowiednich mechanizmów kontrolnych, o których mowa w § 6;
- 2) dokonywanie przez pracowników jednostek i komórek pierwszego poziomu (pierwszej linii obrony) w ramach obowiązków służbowych wynikających z regulacji wewnętrznych Banku lub ich zakresów obowiązków – niezależnego monitorowania poziomego (monitorowania w ramach pierwszego poziomu) przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez ich weryfikację bieżącą lub testowanie.
4. Działanie drugiego poziomu (drugiej linii obrony) w ramach systemu kontroli wewnętrznej obejmuje:
 - 1) stosowanie przez pracowników komórek drugiego poziomu (drugiej linii obrony) odpowiednich mechanizmów kontrolnych, o których mowa w § 6;
 - 2) dokonywanie przez pracowników komórek drugiego poziomu (drugiej linii obrony) w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych wynikających z regulacji wewnętrznych Banku lub ich zakresów obowiązków niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez:
 - monitorowanie pionowe (weryfikacja bieżąca lub testowanie pierwszego poziomu przez poziom drugi),
 - lub monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca lub testowanie poziome w komórkach drugiego poziomu).
5. Na trzeci poziom (linię obrony) składa się działalność audytu wewnętrznego realizowanego przez SSOZ BPS.
6. Zasady współpracy z audytem wewnętrznym SSOZ BPS reguluje **Załącznik nr 6**.

§ 14

Organizacja zadań w ramach systemu kontroli oraz komórki kontrolne

1. W ramach systemu kontroli wewnętrznej wyodrębnia się:
 - 1) funkcję kontroli,
 - 2) komórkę ds. zgodności,
 - 3) komórkę audytu wewnętrznego – realizowaną przez audyt wewnętrzny SSOZ BPS.
2. Funkcja kontroli - ma za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku, obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji opisanych w § 6, tj. stosowanie mechanizmów kontrolnych, niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, raportowanie w ramach funkcji kontroli odpowiednio do powierzonych danym stanowiskom, grupom ludzi lub jednostkom organizacyjnym zadań.
3. Komórka ds. zgodności – ma za zadanie zapewnianie zgodności, w tym identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie – działanie komórki regulowane jest w odpowiednim regulaminie zatwierdzanym przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą.
4. Komórka kontroli wewnętrznej – ma za zadanie dokonywanie monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych, zwłaszcza w zakresie dokonywania testowania pionowego pierwszej linii obrony, a także prowadzenia i aktualizowania matrycy funkcji kontroli.

§ 15

Podstawowe zadania Stanowiska ds. zgodności w zakresie zapewniania zgodności

1. Szczegółowe obowiązki i zasady działania komórki ds. zgodności w zakresie zapewniania zgodności określa **Polityka zgodności Powiatowego Banku Spółdzielczego w Sokolowie Podlaskim**, a także „**Regulamin funkcjonowania komórki do spraw zgodności w Powiatowym Banku Spółdzielczym w Sokolowie Podlaskim**”, dotyczy to w szczególności:
 - 1) opracowania regulaminu funkcjonowania komórki do spraw zgodności,
 - 2) przeprowadzania czynności komórki określonych w pkt 4-8 na podstawie regulaminu funkcjonowania komórki do spraw zgodności oraz procedur i metodyk;
 - 3) dokumentowania czynności komórki określonych w pkt 4-8;
 - 4) identyfikowania ryzyka braku zgodności, w szczególności przez analizę przepisów prawa, regulacji wewnętrznych banku, standardów rynkowych oraz wyników wewnętrznych postępowań wyjaśniających przeprowadzanych przez komórkę do spraw zgodności;
 - 5) oceny ryzyka braku zgodności przez pomiar lub szacowanie tego ryzyka;
 - 6) projektowania i wprowadzania, bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności, mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
 - 7) monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności, po zastosowaniu mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
 - 8) okresowego przekazywanie raportów w zakresie ryzyka braku zgodności do Zarządu i Rady Nadzorczej,
 - 9) bieżące monitorowanie i ocena stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych z audytu wewnętrznego dokonywanego przez komórkę audytu wewnętrznego SSOZ BPS.

§ 16

Podstawowe zadania Stanowiska ds. zgodności i Stanowiska ds. kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji funkcji kontroli

1. Podstawowe zadania komórki ds. zgodności w zakresie funkcji kontroli polegają w szczególności na:
 - 1) dokonywaniu testowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych **w zakresie zgodności** poprzez planowe i doraźne testy (kontrole) w jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku, a także ocena poprawności stosowania i przestrzegania w kontrolowanych jednostkach i komórkach ustanowionych mechanizmów kontrolnych, z wyłączeniem zadań komórki,
 - 2) opiniowanie planów testowania (planów kontroli) związanych z testowaniem przestrzegania mechanizmów kontrolnych **w zakresie zgodności** przez poszczególne jednostki i komórki organizacyjne Banku,
 - 3) sporządzanie okresowych sprawozdań z zakresu prowadzonej działalności i przedkładanie ich Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej.
2. Podstawowe zadania komórki ds. kontroli wewnętrznej w zakresie funkcji kontroli polegają w szczególności na:
 - 1) dokonywaniu testowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez planowe i doraźne testy (kontrole) w jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku, a także ocena poprawności stosowania i przestrzegania w kontrolowanych jednostkach i komórkach ustanowionych mechanizmów kontrolnych, z wyłączeniem zadań komórki,
 - 2) dokonywanie analiz niezbędnych do oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w Banku, z wyłączeniem zadań komórki, w oparciu o dane

uzyskiwane w wyniku przeprowadzanego testowania (kontroli) oraz dane otrzymywane z systemu sprawozdawczości,

- 3) opiniowanie i monitorowanie realizacji planów testowania (planów kontroli) związanych z testowaniem przestrzegania mechanizmów kontrolnych przez poszczególne jednostki i komórki organizacyjne Banku,
- 4) monitorowanie statusu nieprawidłowości i wykonania wydawanych zaleceń (realizacji działań naprawczych i korygujących),
- 5) sporządzanie okresowych sprawozdań z zakresu prowadzonej działalności (własnej) i przedkładanie ich Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej;
- 6) sporządzanie okresowych sprawozdań z zakresu działania funkcji kontroli w całym Banku, a także w zakresie realizacji zaleceń i przedkładanie ich Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej.

§ 17

Jednostki biznesowe i komórki organizacyjne

1. Znaczenie i rola systemu kontroli wewnętrznej powinna być znana pracownikom na wszelkich szczeblach.
2. Uczestnictwo w realizacji zadań funkcji kontroli w różnym stopniu, zależnym od charakteru zadań danej osoby, należy do obowiązków każdego pracownika Banku na pierwszym i drugim poziomie (linii obrony).
3. Pracownikom Banku w ramach obowiązków służbowych należy jednoznacznie przypisać odpowiednie zadania związane z realizacją funkcji kontroli, w tym przestrzegania mechanizmów kontroli – możliwe jest to poprzez określenia zadań komórek lub stanowisk lub odpowiednie zapisy w zakresach zadań odpowiednich pracowników.
4. Pracownicy jednostek i komórek organizacyjnych pierwszego i drugiego poziomu (linii obrony), wykonujący zadania w ramach funkcji kontroli zobowiązani są do postępowania zgodnie z procedurami Banku.
5. Wszyscy pracownicy przeprowadzający monitorowanie (kontrolę) w ramach systemu kontroli wewnętrznej są zobowiązani do postępowania w sposób, który nie jest sprzeczny interesami Banku i nie ma negatywnego wpływu na ich obiektywizm i niezależność w wykonywaniu zadań i obowiązków.
6. Wszyscy pracownicy Banku są zobowiązani do realizowania zadań przypisanych im w systemie kontroli wewnętrznej.
7. Szczegółowe zasady postępowania zawarte są w „Instrukcji działania funkcji kontroli” stanowiącej **Załącznik nr 1 do Regulaminu**.

V. Zapewnienie niezależności i zasobów komórkom kontrolnym

§ 18

Zapewnienie skuteczności kontroli i uprawnień

Stanowisko ds. zgodności i Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej ma zagwarantowaną współpracę wszystkich pracowników Banku, w tym prawo uzyskiwania wyjaśnień, żądania informacji, ustnie i na piśmie od pracowników, dostępu do danych i informacji, a także prawo dostępu pracowników komórki do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione, w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych.

§ 19

Zapewnienie niezależności monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych

1. **Zarząd** zapewnia niezależność:
 - 1) monitorowania pionowego - poprzez jednoznaczne wyodrębnienie linii obrony oraz
 - 2) niezależność monitorowania poziomego – poprzez jednoznaczne rozdzielenie zadań dotyczących stosowania danego mechanizmu kontrolnego i niezależnego monitorowania jego przestrzegania w ramach danej linii (ta sama osoba nie powinna jednocześnie odpowiadać za stosowanie danego mechanizmu kontrolnego oraz niezależne monitorowanie jego przestrzegania).
2. **Stanowisko ds. zgodności i Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej** – jest komórką drugiej linii obrony, która nie dokonuje żadnych czynności, które są przez nią poddawane monitorowaniu.
3. Pracownicy **Stanowiska ds. zgodności i Stanowiska ds. kontroli wewnętrznej** mogą wykonywać inne obowiązki niż wynikające z zadań stanowiska, ale bez powodowania konfliktu interesów.

§ 20

Zapewnienie szczególnej niezależności komórkom kluczowym

1. W Banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność **Stanowiska ds. zgodności**, w tym:
 - 1) Zarząd i Rada nadzorcza zatwierdzają regulamin funkcjonowania dotyczący zadań **Stanowiska ds. zgodności** w związku z zapewnianiem zgodności.
 - 2) osoba kierująca **Stanowiskiem ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownik) mają zapewniony bezpośredni kontakt z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.
 - 3) osoba kierująca **Stanowiskiem ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownik) lub osoby zastępująca uczestniczą w posiedzeniach Zarządu Banku.
 - 4) osoba kierująca **Stanowiskiem ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownik) lub osoby zastępujące uczestniczą w posiedzeniach Rady Nadzorczej i Komitetu audytu w przypadku, gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, w tym zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym lub zarządzaniem ryzykiem.
 - 5) powoływanie osoby kierującej **Stanowiskiem ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika) odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej.
 - 6) odwołanie osoby kierującej **Stanowiskiem ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika) odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu tych osób przez Radę Nadzorczą.
2. W Banku funkcjonuje szczegółowy tryb kontroli wynagrodzeń pracowników **Stanowiska ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika), zapewniający niezależność i obiektywizm wypełniania przez nich zadań oraz umożliwiający zatrudnianie osób o odpowiednich kwalifikacjach, doświadczeniu i umiejętnościach, o których mowa odpowiednio w § 21.
3. W Banku istnieją mechanizmy chroniące pracowników **Stanowiska ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika) przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem umowy o pracę.
4. W przypadku zmiany na stanowisku kierującego **Stanowiskiem ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika), Bank niezwłocznie informuje o tym fakcie Komisję Nadzoru Finansowego, wraz ze wskazaniem przyczyny.

5. **Stanowisko ds. zgodności** (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownik), w przypadku Banku Spółdzielczego zrzeszonego może być łączone z innymi komórkami organizacyjnymi, funkcjami i stanowiskami w Banku.

§ 21

Zapewnienie zasobów

1. Pracownicy **Stanowiska ds. zgodności i Stanowiska ds. kontroli wewnętrznej** w zakresie zapewniania zgodności posiadają kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności występującym w działalności Banku oraz mają dostęp do wszelkich niezbędnych informacji.
2. Zarząd jest odpowiedzialny za zapewnienie środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz systematycznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji pracowników **Stanowiska ds. zgodności i Stanowiska ds. kontroli wewnętrznej**.
3. Pracownicy komórek organizacyjnych odpowiedzialni za wykonywanie zadań związanych z monitorowaniem pionowym i poziomym, powinni posiadać odpowiednie kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności w zakresie związanym z wykonywaniem tych zadań. W szczególności dotyczy to pracowników **Stanowiska ds. zgodności i Stanowiska ds. kontroli wewnętrznej**.

Rozdział 3 Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej

§ 22

1. Rada Nadzorcza dokonuje corocznie niezależnej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz audytu wewnętrznego na podstawie:
 - 1) opinii Komitetu audytu,
 - 2) informacji Zarządu sporządzonej na podstawie § 12 ust. 13,
 - 3) okresowych raportów **Stanowiska ds. zgodności**,
 - 4) informacji o adekwatności i skuteczności funkcji kontroli sporządzanej przez **Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej** zgodnie z wzorem zawartym w **Załączniku nr 2** na podstawie sprawozdawczości dotyczącej działania funkcji kontroli, wyników audytu wewnętrznego, a także postępowań kontrolnych uprawnionych organów,
 - 5) istotnych, z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, informacji uzyskanych od podmiotów zależnych,
 - 6) ustaleń dokonanych przez biegłego rewidenta,
 - 7) ustaleń wynikających z czynności nadzorczych wykonywanych przez uprawnione do tego instytucje (np. KNF, UOKIK),
 - 8) istotnych z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, oceny i opinii dokonywane przez podmioty zewnętrzne, jeżeli były wydawane.
2. Rada Nadzorcza może rozpatrywać propozycje zmian w zakresie systemu kontroli wewnętrznej przedstawionych przez Zarząd.
3. Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej wydawana jest przez Radę Nadzorczą zgodnie z kryteriami zawartymi w **Załączniku nr 2** do niniejszego Regulaminu.

Rozdział 4 Postanowienia końcowe

§ 23

Niniejszy regulamin wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą.